

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1

DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD SCHOOL CURRICULUM BY
CONDUCTING THE PARTICIPATORY ACTION RESEARCH OF WAT
PO LUEN SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF PATHUMTHANI EDUCATION SERVICE AREA, ZONE ONE

จิตติภรณ์ เอื้อใจ สุรางค์ เมรานนท์ และอนงค์ อนันตริยเวช
Jittiporn Ueachi, Surang Meranon, and Anong Ananriyavech

หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.ปทุมธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีการดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มประชากรมี จำนวน 178 คนและกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 58 คน ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมประเมินผล การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured Interview) และกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์(Appreciation- Influence-Control : A-I-T) ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative) จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในลักษณะการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) การสัมภาษณ์พูดคุยแลกเปลี่ยน สนทนากลุ่ม (Focus Group) ระดมความคิดเห็น บันทึกเครื่องอัดเสียง กล้องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องมือช่วยจดบันทึก และจัดประชุม คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ร่วมเขียนหลักสูตรและแผนการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรูปเล่ม ระยะที่ 3 ระยะหลังดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน ใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และสนทนากลุ่ม โดยนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

แล้ว ได้รับรู้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ คือ การหาความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย สถานศึกษาได้ทำหนังสือเชิญกลุ่มประชากรมาร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2551 เพื่อรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา และชี้แจงนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผลการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ

1.2 ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุม ประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้นักเรียนระดับปฐมวัยได้รับการเรียนรู้ ให้เต็มศักยภาพ ด้วยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

1.3 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วม มากที่สุดในด้านการปรับและเพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ โดยวิธีการให้คำแนะนำ

2. ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีขั้นตอนต่อไปนี้คือ

2.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย แต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การประชุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนและองค์ประกอบที่ร่วมจัดทำ ดังนี้ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและชุมชน 2) การกำหนด วัตถุประสงค์และสภาพที่พึงประสงค์ 3) การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4) การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี 5) การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ 6) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการดำเนินการ ได้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย

2.2 ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ร่วมเสนอแนะกับคณะทำงานในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ร่วมในการเขียนแผนการสอนตรงตามมาตรฐานคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของเด็ก และร่วมประเมินผลการเรียนตามประสิทธิภาพการทำงาน กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน แต่ไม่สามารถร่วมเขียนแผนการสอนตามมาตรฐานได้ และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมากที่สุด

2.3 การวิพากษ์หลักสูตร หลังจากจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จแล้ว ได้จัดให้มีการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง จากนั้นสถานศึกษาได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พร้อมจัดพิมพ์รูปเล่ม

3. ระยะหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เชิญ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน มาร่วมประชุมเพื่อนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ตามที่คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ได้ปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์แล้ว และมีข้อเสนอแนะให้นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน เพื่อขออนุมัติใช้ต่อไป

ABSTRACT

The research “curriculum development of educational institutions of childhood level based on Participatory Action Research: PAR, a case study: Wat Phoe Luen School under the supervision of Educational Office, Prathum Thani province, Area 1 is to study the curriculum development of educational institution of childhood level based on Participatory Action Research: PAR, a case study: Wat Phoe Luen School, under the supervision of Educational Office, Prathum Thani province, Area 1 with a three-phase procedure: phase 1- pre-curriculum development with 178 subjects working as teachers and educational supervisors, board committees of basic educational institution, and local leaders, and 58 parents relying on questionnaires investigating the supportive, participative, and estimative research, structured interview, and appreciation influence-control: A-I-T, phase 2- curriculum development procedure based on PAR with the same sampling group and data collection of qualitative and quantitative method with two-way communication and focus group of interview, brainstorm, tape recorder, motion capture camera, data recording

equipment, meeting attendance preparation of board committee of curriculum development of educational institution, and participatory curriculum outline and activity of learner development plan, phase 3- post curriculum development, board committee of basic educational institutions, local leaders, parents invited to participate in participatory meeting based on creation and focus group type, completed institutional curriculum of childhood level presented, and statistics used were frequency, mean, standard deviation, percentage, qualitative analysis: descriptive and nominative.

The findings of the study were as follows:

1. Phase of pre-curriculum development of childhood level, the sampling group was invited to participate in creative participatory before the academic year of 2008, to report the previous development outcome of the institution, and to inform the policy of curriculum development of educational institution. The following procedures were conducted with the sampling group,

1.1 The questionnaire was used to investigate the sampling opinions related to the support and participation in curriculum development of educational institution with three focuses: 1) policy of curriculum development of educational institution 2) improvement of core curriculum development based on the community need, and 3) curriculum development preparation of childhood level, and it was found that the participatory needs of co-invention and co-decision was preferred.

1.2 Focus group conducted with the attending sampling group with 1) policy of curriculum development of educational institution was found that the childhood level with full capacity based on the curriculum development of educational institution of childhood level with PAR was intended.

1.3 The sampling group interviewed with 2) improvement of core curriculum development based on the community need was found that teachers and educational supervisors, board committee of basic educational institution, and parents completely participated in modification and enhancement of learning content detail based on their recommendation.

2. Phase of curriculum development procedure with the following procedures

2.1 Board committee of curriculum development and preparation of educational institution and curriculum analysis B.E. 2546, and curriculum plan and preparation of educational institution were appointed. The following were steps and components of the conference of

curriculum development of educational institution: 1) study of basic data of students and communities, 2) determination of indicators and desired condition, 3) determination of desired standard measure, 4) determination of annual learning content, 5) determination of unit of experience categorization, 6) preparation of learning experience categorization, and outcome.

2.2 Data collected from the sampling group based on the structured interview according to 3) curriculum development and preparation of educational institution was found that teachers and educational supervisors participated in as the committee of education and analysis of basic data, inscription of pedagogy plan based on the desired qualification measure of the students, evaluation of academic outcome based on the development experience, recommended, and determined the indicators and desired condition. However, measured pedagogy plan could not be participial written whereas the parents extremely participated in public relation and distributed the knowledge related to childhood curriculum.

2.3 Criticism of curriculum conducted after the curriculum preparation of educational institution completed, criticism of curriculum was provided by the scholars to recommend and improve. Then curriculum of educational institution, childhood level was amended by the board committee of curriculum development of educational institution, childhood level and published.

3. Phase of post curriculum development of educational institution, board committee of basic educational institution of Wat Phoe Luen School, community leaders, and parents were invited to attend the meeting, to present curriculum of childhood level based on the modified and improved curriculum of board committee of educational institution of childhood level, and to make recommendation to the board committee of curriculum of basic educational institution of Wat Phoe Luen School for further authorization.

คำสำคัญ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย

ความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้แล้ว นั้น ได้ดำเนินไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า “ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และ การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ” และในวรรคสองที่ว่า “ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระ

ของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานเดียวกันและเพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เติบโต มีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเหมาะสมกับวัย เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 เป็นต้นมา ในระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2545 กระทรวงศึกษาได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำแนวการจัดการประสพการณ์และพัฒนาเป็นหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ประกาศให้โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทั่วประเทศ ใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 เป็นต้นมา

โรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนแห่งนี้ มาเป็นเวลา 2 ปี มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการศึกษามาตลอด ได้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกภาคเรียน ทำให้ได้รับรู้สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองอย่างแท้จริง และได้สนทนา ปรีกษาหารือ ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทุกปีการศึกษา พบว่าผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ได้เต็มศักยภาพ เพื่อจะได้เตรียมความรู้ไปศึกษาต่อและใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยตระหนักว่าควรที่จะพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

ปัจจุบันสภาพโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ชุมชน มีครัวเรือนบริการด้านการศึกษา ในเขตบริการประมาณ 400 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ประมาณร้อยละ 80 และอื่นๆ ร้อยละ 20 สถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนและหมู่บ้าน โดยรอบสถานศึกษามีชุมชนอาศัยอยู่ 20 หลังคาเรือน ที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นที่ธรณีสงฆ์ อยู่ในบริเวณวัดโพธิ์เลื่อน ดินแม่น้ำเจ้าพระยา มีผลกระทบได้รับอุทกภัยน้ำท่วมทุกปี อาคารสถานที่ตั้งอยู่ในที่ลุ่มและต่ำ ผู้มีจิตศรัทธาได้บริจาคที่ดินให้โรงเรียน จำนวน 1 ไร่ 1 งาน มีการคมนาคมที่สะดวก มีรถประจำทางผ่านตลอดระหว่างสายอำเภอเมืองไปศูนย์ศิลปชีพบางไทร อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดปทุมธานี และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษাপทุมธานี เขต 1 ประมาณ 5 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมือง ประมาณ 6 กิโลเมตร โรงเรียนมีระบบการสื่อสารที่ทันสมัย มีโทรศัพท์ โทรสารและระบบ การสื่อสารทาง

Internet สะดวกต่อการติดต่อจากภายนอก เพราะมีระบบสื่อสารที่ทันสมัย มีสื่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อช่วยสอน โดยเฉลี่ยเครื่องละ 1-2 คน ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน มีเทคโนโลยีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่ตั้งใกล้สถานศึกษา เช่น วัดโพธิ์เลื่อน วัดตำแล องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกระแซง โรงงานผลิตกระดาษ โรงเลื่อยไม้ ของตำบลบ้านกระแซง นักเรียนที่มาใช้บริการอาศัยอยู่ใน หมู่ 1,2 และหมู่ 3 นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 35 เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างรายเดือน มาด้วยจักรยานและเดินเท้า ร้อยละ 75 มีโรงเรียนที่อยู่ในเขตใกล้เคียง จำนวน 2 โรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองสามารถจะเลือก สถานศึกษาให้บุตรหลาน ได้เรียนตามความสมัครใจ เพราะมีรถรับส่งถึงบ้านและมีรถประจำทาง จากสภาพจริงพบว่ากลุ่มผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้างทำงาน ในโรงงานอุตสาหกรรมภายในท้องถิ่น ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ให้รองรับกับการพัฒนาของชุมชน โดยจะต้องจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้การพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพิ่มเติมทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน จังหวัดปทุมธานี โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จากหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บข้อมูลทั้งหมด ได้แก่ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต การสนทนากลุ่ม กึ่งมีโครงสร้าง เครื่องอัดเสียง เครื่องบันทึกภาพเคลื่อนไหว เครื่องมือช่วยจดบันทึก และการใช้กระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control : A-I-T) ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น รับฟัง สรุปร่วมกัน ขอมรับและทำงานร่วมกันสู่การปฏิบัติ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มี 2 ชนิด คือ

2.1 แบบสอบถาม ความคิดเห็น ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
จำนวน 1 ชุด

2.2 แบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ชุด

3. นำแบบสอบถามความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ให้
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องและความเหมาะสม
ของการใช้ภาษา แล้วนำผลการจากนั้นนำไปทดลอง (Try - Out) ในโรงเรียนที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง ครู
จำนวน 3 คนศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คนและผู้นำชุมชน จำนวน 3
คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปใช้ในการทดลอง จำนวน 12 คน และนำผลที่
ได้มาตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา
ของครอนบัทซ์ (Cronbach, 1951 : อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543) โดยค่าสัมประสิทธิ์
ความเชื่อมั่นมีค่าตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป ปรับปรุงให้เหมาะสมนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

4. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเชิญกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องมา
ประชุมและเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้ง
ภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาวิเคราะห์โดยการ
แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ระยะก่อนการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย สถานศึกษาได้ทำ
หนังสือเชิญกลุ่มประชากร มาร่วมประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ ก่อนเปิดภาคเรียน
ปีการศึกษา 2551 เพื่อรายงานผลการพัฒนาสถานศึกษาในปีที่ผ่านมา และชี้แจงนโยบายการพัฒนา
หลักสูตรสถานศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ
แบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งสถานภาพปัจจุบัน ผลการสอบถามพบว่า กลุ่ม
ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 50 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และส่วน
ใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการให้การสนับสนุนความร่วมมือในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

1. ผู้วิจัย ได้ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 3 ประเด็น คือประเด็นที่ 1) ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประเด็นที่ 2) ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชนและประเด็นที่ 3) ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผลการสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ โดยจำแนกตามประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลพื้นฐานในชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ การร่วมจัดหา และบริการด้านสถานที่วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก และชุมชน อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน พบว่า ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การเลือกวัสดุ อุปกรณ์ แบบฝึกหัดและหนังสือเสริมประสบการณ์ตามพัฒนาการของเด็ก อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ กำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนอย่างชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

ประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ ร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับแรก คือ การให้ข้อมูลพื้นฐานในชุมชนเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมปฏิบัติ รองลงมาคือ จัดหาแหล่งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนภายในท้องถิ่น และ ชุมชน อยู่ในระดับ 3 คือ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ

และร่วมปฏิบัติ ส่วนข้อที่ชุมชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย คือ จัดทำเอกสารหลักสูตร ผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ต้องมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ 2 คือ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ

2. ผู้วิจัยได้สนทนากลุ่ม (Focus Group) กับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุม โดยสนทนาเรื่องนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการสนทนากลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการให้นักเรียนระดับปฐมวัยได้รับการเรียนรู้เต็มศักยภาพ โดยการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR)

ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมมากที่สุดในด้านการปรับและเพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ โดยวิธีการให้คำแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 61.54, 72.72 และ 90.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมมากที่สุดอีกประเด็นหนึ่งคือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 61.54 และ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการสอน คิดเป็นร้อยละ 100

3. ระยะเวลาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ผลการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประเด็นที่ 3

3.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัยแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ซึ่งจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่าง การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย มีองค์ประกอบการจัดทำที่สำคัญต่างๆ ดังนี้

3.1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและชุมชน ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคิดเป็นร้อยละ 69.23 และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.66

3.1.2 การกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนเสนอแนะกับคณะกรรมการในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 46.15, 36.36, 26.66 ตามลำดับ

3.1.3 การกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมในการเขียนแผนการสอนตรงตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของเด็ก คิดเป็นร้อยละ 46.15 กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน จะไม่สามารถร่วมเขียนแผนได้เลย แต่จะมีส่วนร่วมในการประชุมกับ คณะทำงาน คิดเป็นร้อยละ 63.63, 43.33 ตามลำดับ

3.1.4 การกำหนดสาระเรียนรู้รายปี ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน ได้มีส่วนร่วมใน การให้ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 63.63 และ 56.66 ตามลำดับ

3.1.5 การกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มผู้ปกครอง นักเรียน มีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คิดเป็นร้อย ละ 70.00

3.1.6 การจัดทำแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มครู และศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และกลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้นำ ชุมชน ได้มีส่วนร่วมประเมินผลการเรียนตามประสบการณ์การเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.81, 60.00 และ 30.77 ตามลำดับ

3.2 การวิพากษ์หลักสูตร หลังจากจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จแล้ว ได้จัดให้มีการ วิพากษ์หลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นสถานศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรตามข้อเสนอแนะ และ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ผลการดำเนินการ สถานศึกษาได้หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พร้อมจัดพิมพ์รูปเล่ม

4. ระยะหลังการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เชิญ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ผู้นำชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน มาร่วมประชุมเพื่อนำเสนอ หลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ คณะกรรมการพัฒนาจัดทำหลักสูตร ได้ปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษาเป็น รูปเล่มที่สมบูรณ์แล้ว และมีข้อเสนอแนะให้นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อนุมัติใช้ต่อไป

อภิปรายผล

ขั้นที่ 1 ระยะก่อนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ 1) การสนับสนุนการมีส่วนร่วม ด้านนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ของโรงเรียนวัดโพธิ์เลื่อน ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ 2) การสนับสนุนการมีส่วนร่วม ประเด็นที่ 2 ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน พบว่า ชุมชนมี ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับ

ความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ และ 3) ระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 3 ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการพัฒนาจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับ ร่วมคิด และร่วมตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินการ คือ โรงเรียนมีวัสดุ-อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ โดยมีระดับของปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ วัสดุ-อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เวลาในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและระบบราชการไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชน ในส่วนของการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนนั้น เน้นการประเมินตามสภาพจริง

ขั้นที่ 2 ระยะดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 1 ด้านนโยบายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ระดับปฐมวัย พบว่า ทุกกลุ่มเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายจัดทำผลการสัมภาษณ์หลักสูตรสถานศึกษากับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ เสวตวงศ์ (2542) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินการคือโรงเรียนมีวัสดุ-อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ โดยมีระดับของปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ วัสดุ-อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เวลาในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและระบบราชการไม่เอื้อให้โรงเรียนทำงานร่วมกับชุมชน ในส่วนของการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนนั้น เน้นการประเมินตามสภาพจริง

2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 2 ด้าน การปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า

2.1 ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ในเรื่อง บริจาคเงิน / เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น และเสนอแนะวิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการปรับ / เพิ่มรายละเอียดของสาระการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชน ในเรื่องส่งเสริมนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเพิ่มเติมรายละเอียดสาระการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการให้คำแนะนำ และปรับเวลาเรียนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้

2.3 ด้านการจัดทำสาระการเรียนรู้ขึ้นใหม่ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับ ความต้องการของชุมชน ในเรื่องจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับชุมชน และการประเมินผลพัฒนาการตามสาระการเรียนรู้

2.4 ด้านการปรับปรุง / เลือกใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้เข้ากับสภาพความต้องการของชุมชนในเรื่องแนะนำการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยใช้วิธีให้คำแนะนำในการเลือกสื่อการเรียนการสอน

2.5 ด้านการจัดทำสื่อเสริมประสบการณ์ใหม่ พบว่า ครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์ ได้ส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการปรับหลักสูตรแกนกลางให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ในเรื่องบริจาคเงิน / วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการแนะนำวิธีการจัดทำสื่อการเรียนการสอน

2.6 สำหรับส่วนร่วมกับ โรงเรียนในการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินพัฒนาการ โดยการ ร่วมเสนอแนะวิธีการประเมินผลให้แก่โรงเรียนและสอดคล้องกับชุมชน และร่วมประเมินผลการเรียนของเด็กในรายพัฒนาการ/สาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์ (2538) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชางานเลือกกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหิน พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับผู้เรียน มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เนื่องจากหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเกี่ยวข้องกับสภาพท้องถิ่นและการดำรงชีวิตในท้องถิ่น การประเมินผลการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้ ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องคือนักเรียน ครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน มีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน และสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542) ที่ได้ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้รู้ในท้องถิ่นทั้งหมดเห็นด้วยที่หลักสูตรเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน นอกจากจะสอนให้นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังได้เน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของผู้รู้และองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉิศศักดิ์ ชุมนุช (2540) และบัวผัน ลัดทิดา (2540) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ชุมชนได้มีความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อ โรงเรียนและการจัดการศึกษา การที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนในการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ทำให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาาร่วมกันและสามารถนำเอาความรู้ไปปฏิบัติจริงให้เกิดผลดีแก่ชุมชน สามารถแก้ปัญหาตามความต้องการชุมชน ได้แสดงให้เห็นว่าแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม นอกจากจะเป็นไปได้แล้วยังทำให้ชุมชนได้มีการเรียนรู้ปัญหาและการแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างน่าพึงพอใจ

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ประเด็นที่ 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พบว่า ครูและศึกษานิเทศก์ มีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน/ชุมชน โดยร่วมเป็นคณะทำงานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

3.1 ส่วนการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ โดยการเสนอแนะกับคณะทำงานในการกำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์

3.2 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยร่วม รองลงมาคือ ร่วมเสนอแนะ/จัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ตามความต้องการของชุมชน และร่วมประชุมกับคณะทำงานมาตรฐานที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

3.3 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้รายปี โดยเสนอแนะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการของชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม คำขาด (2544) ที่ได้ศึกษากระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน กรณีผลิตภัณฑ์เถาวัลย์บ้านใหม่ ตำบลวังชัน อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้นำชุมชน ครูผลิตภัณฑ์เถาวัลย์ คณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน และชุมชนบ้านใหม่ ได้ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจและภาคภูมิใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้งานผลิตภัณฑ์เถาวัลย์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้มอบหมายให้ครูเพียงกลุ่มเดียวดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แต่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ดีจะต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายตั้งแต่การคิด การดำเนินการ และการประเมินหลักสูตร โดยควรจัดอบรมและนำผู้บริหาร โรงเรียนไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 ครูขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ทำให้ครูมีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในลักษณะของการปรับหลักสูตรเสริมหลักสูตรแกนกลาง

1.3 ครูมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู รวมทั้งจัดสรรเวลาในการทำงานที่เหมาะสมให้แก่ครู เพื่อที่ครูจะได้มีเวลาในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรได้เต็มที่

1.4 ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.5 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้และให้คำแนะนำที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคลากรในท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพ

2.2 บุคลากรในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร จึงควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ.(2543). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สุวิทย์ เสวตวงศ์.(2542). การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา :

กรณีศึกษา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี.

วิทยานิพนธ์การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กรมวิชาการ.(2542). การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ใน หลักสูตร

มัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

ชัยวิวัฒน์ วงศ์สวัสดิ์.(2538). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิชางานเลือกกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนที่ใช้ภาษาถิ่นหลายภาษา : กรณีศึกษา

โรงเรียนบ้านหิน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เจ็ดศักดิ์ ชูมนุม และบัวผัน ลัดทิดา.(2540). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร

การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อุดม คำขาด.(2544). กระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน กรณีผลิตภัณฑ์
ถ้าวลัยบ้านใหม่ ตำบลวังชัน อำเภอวังชัน จังหวัดแพร่. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.